

10. Fomenko A.V. Kompiuter yak zasib orhanizatsii navchalno-piznavalnoi diialnosti uchniv na urokakh istorii / A. V. Fomenko // Pedahohichna maisternist. –2012– № 3. – S.14-17.
11. Khudobets O. A. Aktyvizatsiia interesu uchniv do istorii za dopomohoiu kompiuternykh ihor / O. A. Khudobets // Istoriia v serednikh i vyshchykh navchalnykh zakladakh Ukrainy. – 2005. – № 2. – S. 2-6

УДК 37.035:[172.15:355.01]-053.6:[069:37]

Мазний А.В.
Сумський державний педагогічний
університет імені А.С. Макаренка

ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ МУЗЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ

У статті розкрито особливості виховання юного громадянина-патріота через залучення до роботи з музейними експонатами, вивчення історії свого роду та краю. Досліджено та висвітлено можливості реалізації військово-патріотичного виховання засобами музейної педагогіки.

Ключові слова: музей, музейна діяльність, патріотизм, виховання, військово-патріотичне виховання.

Мазний А.В. Военно-патриотическое воспитание молодежи средствами музейной педагогики.

В статье раскрыты особенности воспитания молодого гражданина патриота путем привлечения к работе с музейными экспонатами, изучение истории своего рода и края. Исследованы и освещены возможности реализации военно-патриотического воспитания средствами музейной педагогики.

Ключевые слова: музей, музейная деятельность, патриотизм, воспитание, военно-патриотическое воспитание.

Mazniy A. Military-patriotic education of youth by means of museum pedagogy.

The article reveals the peculiarities of the upbringing of a young patriot citizen through the involvement of museum exhibits, the study of the history of their kind and the region. The experience of realization of military patriotic education by means of museum pedagogy is described.

Key words: museum, museum activity, patriotism, educated-Nation, military patriotic education.

Актуальність дослідження. Музей є важливим засобом навчально-виховної роботи, формування всебічно освіченої особистості, виховання патріотів українського народу. Перемога Революції гідності, прийняття пакету Законів щодо декомунізації суспільного життя сформували умови для відновлення історичної правди про Другу світову війну, давню і новітню історію, надали можливість віддати шану усім борцям за свободу України. Діяльності музеїв сприяє вихованню у дітей та учнів патріотизму, формування національної самосвідомості та високих моральних якостей громадянина України. Враховуючи нові суспільно-політичні реалії в Україні після Революції гідності, обставини, пов'язані з російською агресією, усе більшої актуальності набуває виховання в молодого покоління почуття патріотизму, відданості загальнодержавній справі зміцнення країни, активної громадянської позиції, тощо. Важливим чинником національно-патріотичного виховання є феномен Майдану – промовистого свідчення жертвовності заради безумовного дотримання прав людини та поваги до людської гідності, відстоювання загальнонаціональних інтересів відмовою учасників від особистого заради досягнення спільної мети; багатомовністю, полірелігійністю.

Патріотичним основам виховання присвячено багато сучасних наукових досліджень (О. Алексійчук, Ю. Ледняк, Г. Майборода, Ю. Руденко, О. Семашко, В. Стрельчук, І. Таран, О. Тищенко, Т. Турсунов, О. Феоктістова, Т. Чернігівець та ін). Науковці дійшли висновку, що без почуття патріотизму неможливе формування і розвиток у підростаючого покоління поваги до історії, традицій свого народу. Так, педагог О.Г. Стьопіна бачить реалізацію патріотичного виховання на духовних засадах християнства. В.А. Дроговоз наполягає на відродженні військово-патріотичного виховання, духовними основами якого є героїчне минуле України, зокрема Донбасу, героїчні сторінки української армії. Отже, за таких умов патріотичне виховання потребує нових підходів, наповнення його змісту духовними основами, а це в свою чергу потребує виявлення цих духовних основ. Проблема військово-патріотичного виховання відходить своїми коренями в сиву давнину, з початком формування давніх держав. Проте на сьогодні спостерігається підвищена увага до зазначеної проблеми. Військово-патріотичне виховання, його теоретико-методологічні основи розглядаються в літературі та є предметом дослідження філософів, соціологів, педагогів, зокрема в працях Г.С. Сковороди щодо формування людини, спорідненої з природою, К.Д. Ушинського про підготовку всебічно розвиненої людини як мети виховання, І.Я. Франка про виховання через призму сприймання рідного народу, А.С. Макаренка та В.О. Сухомлинського про виховання любові до Батьківщини та наукових здобутках сучасних вчених – І.Д. Беха, А.М. Бойка, С.У. Гончаренка та ін. Існує нормативно-правова база, яка на законодавчому рівні врегульовує питання військово-патріотичного виховання, зокрема: Закон України «Про оборону України»; Закон України «Про музеї та музейну справу»; постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.1999 р., «Про затвердження Національної програми патріотичного виховання громадян, формування здорового способу життя, розвитку духовності та зміцнення моральних засад суспільства»; Указ Президента України від 25.10.2002 р., «Про Концепцію допризовної підготовки та військово-патріотичне виховання молоді»; розпорядження Кабінету

Міністрів від 27.08.2010 р. «Деякі питання військово-патріотичного виховання учнів загальноосвітніх закладів» та ін. Однак питання реалізації військово-патріотичного виховання молоді засобами музейної діяльності висвітлені недостатньо. Велике значення у справі вихованні почуття патріотизму молоді мають духовні засади музеїв.

Мета статті – висвітлити особливості військово-патріотичного виховання молоді засобами музейної педагогіки.

Музейна педагогіка – це наукова дисципліна на перетині музеєзнавства, педагогіки і психології, яка розглядає музей як освітню систему. Через свій міждисциплінарний характер музейна педагогіка оперує категоріями музеєзнавства та психолого-педагогічних дисциплін. Термін «музейна педагогіка» уперше ввів у науковий обіг у 1934 р. К. Фрізен, Німеччина. Це галузь діяльності, що здійснює передачу культурного досвіду на основі міждисциплінарного та поліхудожнього підходу через педагогічний процес в умовах музею [3, с.428].

Завдання музейної педагогіки випливають із вимог сьогодення, використання історичної та культурної спадщини нашого народу у системі виховної роботи. Російський дослідник музейної педагогіки Б. Столяров дослідив та охарактеризував музейно-педагогічний процес як системно організовану і чітко спрямовану взаємодію музейного педагога та учнів, зорієнтовану на формування в умовах музейного середовища творчої розвиненої особистості. Забезпечуючи єдність розвитку, виховання та навчання, він спирається на наступні гуманістичні принципи:

- принцип особистісної орієнтації, в основі якої лежить знання особистісних якостей суб'єкта, його ціннісних орієнтацій, духовних потреб, мотивів поведінки та діяльності тощо;
- принцип врахування індивідуальних та вікових особливостей глядацької аудиторії спирається на поняття «загальне» (притаманне групі одного віку) та «особливе» (індивідуальне, неповторне);
- принцип розвитку особистості в дії виходить із розуміння необхідності активної участі учнів у музейному освітньому процесі;
- принцип координації діяльності учасників музейно-педагогічного процесу [6, с.106].

Музейне середовище включає в себе наступні компоненти:

- навколо музейний простір, що організовує увагу глядача;
- власне музейне приміщення, що налаштовує на сприйняття витворів мистецтва;
- експозицію як презентацію музейних пам'яток.

Таким чином, компоненти музейно-педагогічного процесу володіють внутрішнім взаємозв'язком, що забезпечує перетворення культурного досвіду в особисті якості молодого людини, що перебуває на стадії формування. В основі музейно-педагогічного процесу лежать наступні історично сформовані педагогічні принципи:

- інтерактивність, адже людина запам'ятовує лише те, що робить;
- комплексність, що означає залучення всіх каналів сприйняття (чуттєвий, логіко-аналітичний, психомоторний);
- програмність, котра забезпечує засвоєння інформації та набуття вмінь на основі спеціально розроблених програм [6, с.108].

Важливою умовою ефективного застосування музейно-педагогічних технологій у практиці є вибір відповідних дидактичних методів та прийомів, адже музейний простір вимагає спеціальної методики проведення занять. Вітчизняні педагоги, що користуються елементами музейної педагогіки на практиці, розробили власні підходи до цього актуального питання. Це метод «занурення» в історичну епоху, який забезпечує відвідувачу символічний доступ у простір іншої культури, і при цьому дає йому змогу не лише візуально відчувати епоху, а й задіяти майже всі органи відчуття. Метод моделювання, який дозволяє групі відвідувачів провести музейне дослідження за допомогою уявної побудови ситуацій, подій, явищ, історичних процесів, «залучити до роботи» свою пам'ять та уяву. Це уможлиблює не лише перевірку повноти своїх знань з певного предмета, а й сприяє розвитку практичних умінь їх вільно застосовувати [5].

До власне музейно-педагогічних методів належать також: рольове «прожиття» історичних та культурних подій, інформаційний, продуктивний, репродуктивний, дослідницький, реконструкції, порівняльних аналогій, асоціативний, порівняльного аналізу, випереджувального заохочення [2].

Загальнопедагогічні методи здебільшого узгоджуються з методами, які використовують у музейній експозиції. Дотримуючись класифікацій дидактичних методів за джерелом знань та характером мисленнєвої й пізнавальної активності учнів, можна провести паралелі щодо їх застосування в музеї. Так, зокрема, розповідь і бесіду як словесні методи можна використовувати під час вивчення історії експонату, характеристики історичної епохи; методи ілюстрації й демонстрації – для безпосереднього показу експозиції; проблемно-пошуковий – для розкриття певної ідеї експозиції та особливостей її втілення, виявлення власного враження від побаченого тощо.

Український дослідник музейної педагогіки О. Караманов виокремлює такі музейно-педагогічні прийоми:

- прийом показу – головний прийом і головний складник музейного заняття, що спрямовує увагу на риси та ознаки предметів;

– прийом коментування – використовують тоді, якщо експонат демонструють у процесі розвитку або руху. Прийом коментування доцільно використовувати на експозиції, де «відчувається» розгортання історичних подій, еволюційних процесів, наприклад, на виставці механічних приладів, народних виробів у контексті їхніх змін та вдосконалення впродовж певного часу;

– прийом руху за його допомогою пізнають музейний об'єкт і закріплюють знання, а увага акцентована на окремих деталях;

– прийом реконструкції полягає у відтворенні події або епохи шляхом образної розповіді, за допомогою якої музейний педагог немовби робить слухача дійовою особою якоїсь події, ситуації;

– прийом локалізації подій характеризують особливо сильним емоційним впливом, що полягає у «прив'язуванні» певної історичної події до певного місця;

– прийом порівняння полягає в зіставленні різних ознак одного й того ж експоната або різних об'єктів між собою. Порівнювати можна ознаки та особливості певних предметів у різні історичні епохи, вираження схожих почуттів різними авторами в різних експонатах [1, с.10]. Усі методи і прийоми роботи в музеї мають практичну значущість та ефективність, однак проблема полягає в їхній апробації, подальшому удосконаленню в процесі постійного практичного застосування в навчально-виховному процесі, деталізації прийомів для різних категорій відвідувачів.

Застосування сучасних технологій у музейній педагогіці потребує практичної реалізації досвіду усього культурно-освітнього потенціалу музею, своєрідної «трансляції» інформації, яка зосереджена у музейних експонатах. Умовами цього є підвищення значення музейного предмета як своєрідного символу тієї чи іншої епохи, культури. Очевидно, що такий підхід сприятиме розширенню світогляду учнів, вихованню людей, здатних активно пізнавати та розуміти оточуючий світ, відчувати глибину світової та національної культури.

У процесі музейно-педагогічного діалогу з'являється можливість продемонструвати, як саме триває процес пошуку та інтерпретації інформації про кожний музейний експонат, як впливають на його розуміння індивідуальні особливості та властивості пам'ятки історії, як слід організовувати роботу з музейним експонатом з метою збільшення його емоційного впливу. Музей є унікальним засобом навчання та виховання: цінні експонати дають можливість безпосередньо доторкнутися до навчального матеріалу, що вивчається на уроках історії, українознавства та ін. Емоційні враження після побаченого сприяють виконанню освітніх та виховних завдань навчального закладу, педагога.

Музейні реліквії – своєрідні «голоси історії», які являють собою значний ілюстративний матеріал. Знаряддя праці, зброя, одяг, предмети побуту, особисті речі видатних історичних діячів, документи, нагороди, фотографії, різноманітні джерела допомагають учням відчутти історичну епоху і справляють на них велике враження.

Враховуючи усі аспекти використання елементів музейної педагогіки, цей напрямок є досить важливою частиною системи патріотичного виховання, оскільки завдяки безпосередньому зв'язку із духовними надбаннями та історичним минулим, дозволяє науково ілюструвати ті чи інші події і факти. На думку професора Ф. Левітаса, одним із нагальних питань більш ефективного використання новітніх методів роботи є створення скоординованої системи співпраці музею і навчальних закладів. Організація екскурсій, лекцій, конференцій з урахуванням особливостей шкільної програми сприятиме модернізації навчально-виховного процесу в цілому [2].

Питання про співробітництво між музеями та закладами освіти не нове,

а ідею про необхідність збереження та використання пам'яток і наочних посібників навчальних закладів, було сформовано у «Статуті народних училищ Російської імперії» (1785 р.), що стало однією з передумов виникнення перших музеїв при навчальних закладах. Згідно з ним на базі кожного головного народного училища мала комплектуватись «збірка природних речей з усіх трьох царств природи, потрібних для пояснення та наочного вивчення природознавства, збірка геометричних тіл, математичних і фізичних знарядь, малюнків і моделей або зразків для пояснення архітектури та механіки» [2, с. 7]. Проте у XVIII – першій половині XIX ст. музеї при навчальних закладах функціонували переважно в ліцєях та університетах. Першим із них був музей Московського університету (1755 р.), що забезпечував навчальний процес науково-дослідницькою діяльністю.

На території України музейні зібрання особливого значення набули з IX ст., коли колекціонування в Київській Русі набуло великого поширення. Відомо, наприклад, що князь Володимир привіз до Києва бронзові скульптури з Херсонеса і встановив їх на міському майдані для загального огляду. Різні цінності збирали тоді не лише князі, а й бояри, дружинники, духівництво. Своєрідними музеями-сховищами були храми Київської Русі – центри тогочасної культури й освіти. Тут також зберігалися цінні документи, коштовні подарунки, нагороди, кращі мистецькі твори – ікони, золотий і срібний посуд тощо. Наприклад, за свідченням «Повісті минулих літ», у Десятинній церкві – храмі X ст. – зберігалися переможні знамена, зброя, нагороди, дорогий посуд, вбрання перших князів. Отже, в цей час збирали вже не лише цінності й мистецькі твори, а й речі, пов'язані з тими чи іншими відомими людьми або визначними подіями. Слід зазначити, що вже в XI ст. у Київській Русі існував звичай нагороджувати за ратні подвиги спеціальною відзнакою – золотою, срібною і

бронзовою шийною гривною. Вперше такий браслет як нагорода в нашій країні відзначається в літописі 1100 р. за часів Володимира Мономаха (1053-1125).

Ще більші колекції знаходились у Софійському соборі в Києві, збудованому за Ярослава Мудрого в XI ст. Тут було створено першу на Русі бібліотеку, яка передувала багатьом західноєвропейським книгозбірням. Окрім книг, у Софійському соборі зберігалися цінні колекції ікон, церковного посуду, килимів та інших речей. У часи лихоліть (війн, ворожих навал) ці збірки загинули, і ми знаємо про них лише з коротких згадок у літописах. Великі збірки цінностей були також у Києво-Печерській і Троїце-Сергіївській лаврах, у храмах Чернігова, Новгороду, Володимира, Москви та інших міст Давньої Русі. Крім того збірки унікальних та рідкісних речей знаходились у маєтках представників світської й духовної влади, аристократії почали накопичуватися перші збірки пам'яток [6, с. 37].

У XVII-XVIII ст. великі приватні збірки художніх творів містилися у феодальних замках та династичних маєтках (Яна Собеського у Жовкві, Синявських – у Бережанському замку, Вишневецьких – у замку у Вишнівці, галерея Сапе у Кодні, К. Розумовського – у Батурині тощо).

У XVII ст. палата, в якій зберігалася зброя, в Москві, стала першим музеєм у Російській імперії, а після переносу столиці імперії до Санкт-Петербурга Петро I створив (у 1714 р.) Кунсткамеру. До неї потрапляли цікаві старовинні речі, знайдені в різних кутках країни. У 1717 р. до Петербурга надійшли східні монети, виявлені в Києві. Сюди ж привезли й так званий «Полтавський ритон» із срібла (IV ст. до н.е.), знайдений на березі Дніпра в 1746 р. козаками Кропивнянської сотні Переяславського полку [7, с. 35]. Відомі також приватні зібрання пізнішого часу, якими володіли українські гетьмани і козацька старшина, заможні верстви населення. Становлення музейництва в цілому і в Україні зокрема було викликано об'єктивною соціальною потребою в створенні інституцій поліфункціонального характеру з метою нагромадження, збереження, дослідження і популяризації культурних надбань, організації краєзнавчого руху на місцях [8, с. 38].

На початку XVIII ст. виникають військово-меморіальні музеї. Перші два було створено на вшанування пам'яті Петра I кабінет з його інструментами при Кунсткамері та його будиночок в Літньому саду. Це були перші меморіальні музеї не лише в Російській імперії, але і у всій Європі.

Питання екскурсійної справи, музеєзнавчої бібліографії, плани збирання ботанічних та біологічних колекцій, публікувалися в ілюстрованому журналі «Школьные экскурсии и школьный музей», який виходив у Росії з 1914 р. Педагог і мистецтвознавець А. Бакушинський, у роботі «Музейно-естетичні екскурсії» (1919 р.) розглядаючи діяльність музею як педагогічний процес, акцентував необхідність розвитку творчої активності дітей, врахування їхніх вікових та індивідуальних особливостей. [3, с. 35].

Нині в Україні формується система діяльності музеїв при навчальних закладах, постійно оновлюється зміст їхньої діяльності, триває пошук місця і ролі музейно-педагогічних засобів у навчально-виховному процесі. Доповнено нормативно-правову базу щодо діяльності таких музеїв, тепер вона регламентується «Положенням про музеї при дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних та професійно-технічних навчальних закладах, які перебувають у сфері управління Міністерства освіти і науки України», затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 22.10.2014 р.

У кожному регіоні України існує багата історична спадщина, яку неодмінно треба використати в роботі з учнями. Жоден підручник, посібник чи навіть електронний носій не дасть школярам того багатого історичного матеріалу, про який зможуть розповісти музейні експонати. Пам'ятки історії та культури допомагають вчителю більш яскраво розкрити перед учнями історичну спадщину, зрозуміти процес розвитку суспільства від найдавніших часів до сьогодення. Музейні експонати є відбитком визначних подій історії України, героїчних подвигів і трудових звершень українського народу.

Відповідно до «Положення про музей при навчальному закладі, який перебуває у сфері управління Міністерства освіти і науки України», музей визначається складовою системи навчально-виховної роботи і створюється з метою «залучення учнівської та студентської молоді до вивчення і збереження історико-культурної спадщини українського народу, формування освіченої розвиненої особистості та сприяння вихованню у неї патріотизму, любові до України, поваги до народних звичаїв, традицій, національних цінностей українського народу».

В інструктивно-методичному листі щодо організації музейної роботи у закладах освіти підкреслюється необхідність виховання підростаючого покоління через роботу музею, яка має перекликатись зі всіма сферами діяльності: навчальною, науково-дослідницькою, дозвіллевою, та активізувати творче пізнання шляхом залучення до краєзнавчої та пошукової роботи [8, с. 28]. Музеї покликані бути своєрідним центром моральної та естетичної культури, носієм військово-патріотичного виховання студентської молоді через передачу накопиченого досвіду. Педагог повинен не тільки дати знання в вигляді фактів, а й активізувати мислення, пробудити почуття своєї причетності до своєї історії, творче начало.

Музеї є центрами вивчення та пропаганди духовної і матеріальної культури. Створення в них культурно-побутових експозиційних комплексів відтворюють національні риси культури і побуту населення краю та, безумовно, виховують у підростаючого покоління гордість за місце проживання і в цілому за Батьківщину, духовно наповнюють і розвивають. Вітчизняні дослідники сьогодення відстоюють народознавчі основи виховання патріотизму. Визначаючи патріотичне виховання як організований культуротворчий процес

взаємодії вихователів і вихованців, спрямований на розвиток патріотичних почуттів, формування патріотичних переконань і стійких норм патріотичного поведіння, ми вважаємо, що такий процес не може не впливати на духовний розвиток сучасної молоді.

Адже патріотизм – це сфера чуттєвого, тому задля пробудження патріотичних почуттів необхідний системний підхід та спеціальний цілеспрямований вплив на цю чуттєву сферу. Неможливо любити народ, не люблячи батьків, не поважаючи дорослих і однолітків. Дослідники сьогодення активно шукають шляхи виховання патріотизму сучасної молоді. І хоча підходи і засоби науковці пропонують різні, вони однакові у головному – у духовних засадах патріотичного виховання. Новий зміст патріотичного виховання ми пропонуємо наповнити красназвничими культурно-художніми традиціями. Лише навчившись поважати та берегти місцеві святині, місцеві народні традиції, зберігаючи культуру регіону, його народу, людина вчиться шанувати та цінити Україну, робити все, щоб вона перетворилася в міцну і незалежну державу. Крім того, дослідники вважають, щоб патріотизм був дійсно духовним, він повинен носити не пасивний, а активний характер. Любов до Батьківщини, освячена віковою спадщиною, релігійними чи народними традиціями, героїчними сторінками, літературою, наукою, мистецтвом, як і будь-яка любов – не предмет для самозаспокоєння. Діяльна, жива любов виражається в повсякденній, копіткій, важкій, а часто монотонній і нудній роботі, виявляється в бажанні приносити користь, використовувати своє покликання так, щоб сприяти процвітанню Батьківщини, піклуючись про підвищення її матеріального й духовного добробуту й удосконалювання своєї школи, університету, вулиці, регіону, державного ладу.

Нині актуальним є організація збирання та поширення інформації про героїчні вчинки українських військовослужбовців, бійців добровільних батальйонів у ході російсько-української війни, волонтерів та інших громадян, які зробили значний внесок у зміцнення обороноздатності України. Героїчні й водночас драматичні й навіть трагічні події останнього часу спонукають до оновлення експозицій музеїв, заповідників та кімнат бойової слави, зокрема щодо інформації про учасників АТО та волонтерів з даної території; необхідно взяти шефство над родинами учасників АТО, які цього потребують. У цілому важливим є формування засобами музейної педагогіки якостей особистості, що характеризуються ціннісним ставленням до суспільства, держави, самої себе та інших, природи, праці, мистецтва.

Важливо, щоб кожен навчальний заклад став для дитини осередком становлення громадянина-патріота України, готового брати на себе відповідальність, самовіддано розбудовувати країну як суверенну, незалежну, демократичну, правову, соціальну державу, забезпечувати її національну безпеку, сприяти єдності української політичної нації та встановленню громадянського миру й злагоди в суспільстві.

Підсумовуючи вище сказане, можемо зробити висновки, що використання елементів музейної педагогіки дозволяє: підвищити інтерес вихованців до навчання; урізноманітнити форми і методи навчально-виховної роботи; посилити міжпредметні зв'язки; використовувати нестандартні види занять; підвищувати загальний рівень культури учнів та впливати на формування їх свідомого ставлення до культурної спадщини людства. Отже, музейна педагогіка активно сприяє процесу виховання особистості, формуванню нового способу мислення, відходу від авторитарних принципів та підвищенню мотивації до навчальної діяльності, що відповідає сучасним тенденціям особистісно орієнтованої освіти.

Перспективи подальшого дослідження пов'язані з визначенням ролі музейної педагогіки у вихованні студентської молоді.

ЛІТЕРАТУРА

1. Караманов О. Музейна педагогіка в навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи / О.В. Караманов // Освіта та педагогічна наука. – 2012. – №3 (152). – С. 5-12.
2. Левітас Ф.Л., Дудар О.В. Елементи музейної педагогіки у системі патріотичного виховання [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ffre.ru/mernajgejgernaqas.html>
3. Любич О. Роль засобів музейної педагогіки в процесі виховання учнів у позашкільних навчальних закладах / О.І. Любич // Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал: матеріали звіт. наук.-практ. конф. Ін-ту проблем виховання НАПН України за 2013 рік / [За ред. О. В. Сухомлинської, І. Д. Беха, Г. П. Пустовіта, О. В. Мельника; літ. ред. І. П. Білоцерківцев]. – Івано-Франківськ: НАІР, 2014. – Вип. 4. – С. 428-429.
4. Положення про музеї при дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних та професійно-технічних навчальних закладах, які перебувають у сфері управління Міністерства освіти і науки України // Наказ Міністерства освіти і науки України від 22.10.2014 № 1195.
5. Снагощенко В.В. Музейна педагогіка в професійному самовизначенні юнацтва і молоді // Зб. наук. праць СумДПУ ім. А.С.Макаренка. – Суми, 2002. – С. 439-445.
6. Столяров Б.А. Музейная педагогика. История, теория, практика: Учеб. пособие / Б.А. Столяров. – М.: Высшая школа, 2004. – 216 с.
7. Кепін Д. В. Історія формування музеєзнавства як наукової дисципліни у Європі / Д. В. Кепін // Праці Центру пам'яткознавства. – К., 2003. – Вип. 5. – С. 135 – 147.
8. Мезенцева Г. Г. Музеєзнавство (на матеріалах Української РСР) / Г. Г. Мезенцева. – К. : Вища школа, 1980. – 120 с.

REFERENCES

1. Karamanov O. Museum Pedagogy in the Educational Process of a Secondary School / O.V. Karamanov // Education and pedagogical science. – 2012. – No. 3 (152). – S. 5-12.

2. Levitas FL, Dudar O.V. Elements of museum pedagogy in the system of patriotic education [Electronic resource] <http://ffre.ru/mernnajgejgernaas.html>
3. Lyubich O. The role of museum pedagogy in the process of pupil education in extracurricular educational institutions / O.I. Lyubich // Modern Educational Process: Essence and Innovative Potential: Materials Report. science-practice conf. Other problems of education of NAPN of Ukraine for 2013 / [Ed. O. Sukhomlynska, I. D. Bech, G. P. Pustovita, O. V. Melnyk; years old Ed. I.P. Bilyotserkivets]. – Ivano-Frankivsk: HAIP, 2014. – Vip. 4. – pp. 428-429.
4. Provisions on museums in pre-school, general, extra-curricular and vocational educational institutions that are in the management of the Ministry of Education and Science of Ukraine / Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated October 22, 2014 No. 1195.
5. Snahoshchenko V.V. Muzeina pedahohika v profesiinomu samovyznachenni yunatstva i molodi // Zb. nauk. prats SumDPU im. A.S.Makarenka. – Sumy, 2002. – S. 439-445.
6. Stolyarov B. Museum pedagogy. History, theory, practice: Study. allowance / BA Joiners – M.: Higher school, 2004. – 216 p.
7. Kepin D.V. History of the formation of museology as a scientific discipline in Europe / D.V. Kepin // Proceedings of the Center of Memory Studies. – K., 2003. – Vo. 5. – P. 135-147.
8. Mezentssev G.G. Museology (on materials of the Ukrainian SSR) / G. G. Mezentssev – K.: Higher school, 1980. – 120 p.

УДК 373.5.016:94 (477):005.336.2

Яценко Ю. В.
Сумський державний педагогічний
університет імені А.С. Макаренка

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

У статті розглядаються основні особливості формування предметних компетентностей на уроках історії України. На основі вивчених джерел розкрито зміст понять «компетентність» та «компетентнісний підхід». Обґрунтовано особливості методу формування предметних компетентностей на уроках історії України в загальноосвітній школі.

Ключові слова: компетентність, компетентнісний підхід.

Яценко Ю.В. Особенности формирования предметных компетентностей на уроках истории Украины

В статье рассматриваются основные особенности формирования предметных компетентностей на уроках истории Украины. На основе изученных источников раскрыто содержание понятий «компетентность» и «компетентностный подход». Обоснованы особенности метода формирования предметных компетентностей на уроках истории Украины в общеобразовательной школе

Ключевые слова: компетентность, компетентностный подход.

Yatsenko Yu. V. Features of the formation of subject competencies at the lessons of the history of Ukraine

In the article described basic of subject competencies at the lessons of the history of Ukraine. Based on the investigated sources the meaning of «competence approach» and «competence». Grounded features an method of formation of subjective competencies at the lessons of the history of Ukraine in the general education school are grounded.

Key words: competence, competence approach.

Постановка проблеми та її значення. Сучасна система освіти має орієнтуватися безпосередньо на ринок праці, а тому освітнім пріоритетом сьогодення стає розвиток учнівських умінь оперувати такими технологіями та знаннями, що задовольняють вимоги інформаційного суспільства. Відповідно, актуальним постає поняття компетентності учня, яке є тим індикатором, що дозволяє визначити готовність учня до життя, його подальшого особистісного і професійного розвитку.

Педагогами проводиться активний пошук нових методів покращення викладання історичної освіти.

Мета дослідження – здійснити аналіз особливостей формування предметних компетентностей на уроках історії України.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Компетентнісний підхід активно досліджується у вітчизняному та зарубіжному науково-педагогічному просторі. Загальні теоретичні положення щодо реалізації компетентнісного підходу в освіті розглядаються у роботах Н. Бібік, О. Бондаревської, І. Єрмакової, І. Зимньої, О. Локшиної, О. Овчарук, О. Пометун, О. Савченко, В. Серікової, Л. Сохань, О. Сухомлинської, Л. Хоружої, А. Хуторського та ін. Окремі питання методики формування предметних компетенцій учнів розглядаються у працях К. Баханова, О. Кучер, А. Старєвої, І. Родигіної, Г. Фреймана, С. Шишова. Питання змісту та організації шкільної історичної освіти на основі компетентнісного підходу, формування предметно-історичних компетенцій учнів досліджують К. Баханов, А. Булда, Т. Ладиченко, О. Турянська, О. Удод та ін.

Виклад основного матеріалу. Сучасне інформаційне суспільство з його швидкими темпами розвитку, ставить перед шкільною освітою завдання сформувати всебічно розвинену та високо компетентну особистість. Тому сучасна школа зобов'язана не просто надавати учням сухий фактичний чи теоретичний матеріал, але й безпосередньо навчати їх методиці його здобуття. Все це передбачає собою формування особистості здатної до